

**ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)
της 22ας Οκτωβρίου 1998***

Στην υπόθεση C-301/95,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον Götz zur Hausen, νομικό σύμβουλο, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Carlos Gómez de la Cruz, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg

προσφεύγουσα,

κατά

Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, εκπροσωπούμενης από τον Ernst Röder, Ministerialrat στο Ομοσπονδιακό Υπουργείο Οικονομίας, επικουρούμενο από τον Dieter Sellner, δικηγόρο Βόννης, D-53107 Bonn,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο να διαπιστωθεί ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 5 και 189 της Συνθήκης ΕΚ και της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1985, για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον (ΕΕ L 175, σ. 40), και ιδίως των άρθρων 2, 3, 5, παράγραφος 2, 6, παράγραφος 2, 8, 9 και 12, παράγραφοι 1 και 2,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τους P. J. G. Karpeyn, πρόεδρο τμήματος, G. F. Mancini, J. L. Murray, H. Ragnemalm και Κ. Μ. Ιωάννου (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: J. Mischo
γραμματέας: H. A. Rühl, κύριος υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις αγορεύσεις των διαδίκων κατά τη συνεδρίαση της 22ας Ιανουαρίου 1998,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 12ης Μαρτίου 1998,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 20 Σεπτεμβρίου 1995, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων άσκησε, δυνάμει του άρθρου 169 της Συνθήκης ΕΚ, προσφυγή με σκοπό να διαπιστωθεί ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 5 και 189 της Συνθήκης ΕΚ και της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1985, για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον (ΕΕ L 175, σ. 40, στο εξής: οδηγία), και ιδίως των άρθρων 2, 3, 5, παράγραφος 2, 6, παράγραφος 2, 8, 9 και 12, παράγραφοι 1 και 2.

- 2 Η οδηγία, η οποία εκδόθηκε βάσει των άρθρων 100 και 235 της Συνθήκης ΕΟΚ, αναφέρει στην ενδέκατη αιτιολογική της σκέψη ότι «(...) οι επιδράσεις ενός σχεδίου στο περιβάλλον πρέπει να εκτιμώνται με σκοπό την προστασία της ανθρωπίνης υγείας, τη συμβολή, με τη δημιουργία ενός καλύτερου περιβάλλοντος, στη βελτίωση της ποιότητας της ζωής, τη φροντίδα για τη διατήρηση των ποικιλιών των ειδών και τη διατήρηση της αναπαραγωγικής ικανότητας του οικοσυστήματος ως θεμελιώδους πόρου της ζωής».
- 3 Το άρθρο 1 της οδηγίας ορίζει:

«1. Η παρούσα οδηγία αφορά την εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον των σχεδίων δημόσιων και ιδιωτικών έργων που ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.

2. Κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας, νοείται ως:

σχέδιο:

— η υλοποίηση κατασκευαστικών εργασιών ή άλλων εγκαταστάσεων ή έργων,

(...)

άδεια:

απόφαση της ή των αρμοδίων αρχών που δίνει το δικαίωμα στον κύριο του έργου να πραγματοποιήσει το σχέδιο.

(...)

4 Το άρθρο 3 της οδηγίας ορίζει:

«Η εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον εντοπίζει, περιγράφει και αξιολογεί κατάλληλα, σε συνάρτηση με κάθε ειδική περίπτωση και σύμφωνα με τα άρθρα 4 έως 11, τις άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις ενός σχεδίου πάνω στους εξής παράγοντες:

- στον άνθρωπο, στην πανίδα και στη χλωρίδα,
- στο έδαφος, στα ύδατα, στον αέρα, στο κλίμα και στο τοπίο,
- στην αλληλεπίδραση των παραγόντων που αναφέρονται στην πρώτη και δεύτερη περίπτωση,
- στα υλικά αγαθά και στην πολιτιστική κληρονομιά.»

- 5 Σύμφωνα με το άρθρο 12, παράγραφος 1, της οδηγίας, τα κράτη μέλη έπρεπε να θεσπίσουν τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να συμμορφωθούν προς αυτήν εντός προθεσμίας τριών ετών από της κοινοποίησώς της. Δεδομένου ότι η οδηγία κοινοποιήθηκε στις 3 Ιουλίου 1985, η προθεσμία αυτή έληξε στις 3 Ιουλίου 1988.
- 6 Στη Γερμανία, η οδηγία μεταφέρθηκε στο εσωτερικό δίκαιο με τον Gesetz über die Umweltverträglichkeitsprüfung, της 12ης Φεβρουαρίου 1990 (νόμο για την αξιολόγηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον, στο εξής: UVPG), ο οποίος τέθηκε σε ισχύ την 1η Αυγούστου 1990 (BGBl. I, 1990, σ. 205).
- 7 Η Επιτροπή, μετά την εξέταση του περιεχομένου του UVPG, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η νομοθεσία που ίσχυε στη Γερμανία, όπως της ανακοινώθηκε, δεν ήταν σύμφωνη με τις διατάξεις της οδηγίας. Κατά συνέπεια, με έγγραφο οχλήσεως της 4ης Φεβρουαρίου 1992, γνωστοποίησε στη Γερμανική Κυβέρνηση τις διάφορες αιτιάσεις που διατύπωσε εις βάρος της.
- 8 Κατόπιν της απαντήσεως της Γερμανικής Κυβερνήσεως, η οποία ανακοινώθηκε με έγγραφο της 16ης Ιουνίου 1992, η Επιτροπή επανεξέτασε την άποψή της σχετικά με ορισμένες από τις αιτιάσεις που διατύπωσε με το έγγραφο οχλήσεως και τελικά, με την αιτιολογημένη γνώμη που απηύθυνε στην κυβέρνηση αυτή στις 4 Ιουλίου 1994, ενέμεινε επί αιτιάσεων που μπορούν να ομαδοποιηθούν σε έξι κεφάλαια τα οποία αφορούν χωριστές παραβάσεις της υποχρεώσεως ορθής μεταφοράς της οδηγίας. Η Επιτροπή κάλεσε τη Γερμανική Κυβέρνηση να θεσπίσει τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να συμμορφωθεί προς την αιτιολογημένη γνώμη εντός προθεσμίας δύο μηνών από της κοινοποίησώς της.
- 9 Μη έχοντας λάβει καμία απάντηση στην αιτιολογημένη γνώμη, η Επιτροπή έφερε την υπόθεση στο Δικαστήριο. Η προσφυγή της Επιτροπής είχε έξι κεφάλαια με τα οποία προβάλλονταν χωριστές παραβάσεις, δηλαδή εκπρόθεσμη μεταφορά της οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο, μη ανακοίνωση όλων των διατάξεων που θεσπίστηκαν στον τομέα που διέπει η οδηγία, μη εφαρμογή της οδηγίας εφ' όλων των σχεδίων που εγκρίθηκαν μετά τις 3 Ιουλίου 1988, μη πλήρης μεταφορά του άρθρου 2 της οδηγίας όσον αφορά τα σχέδια που απαριθμούνται

στο παράρτημα II της οδηγίας, μη πλήρης μεταφορά του άρθρου 5, παράγραφος 2, της οδηγίας και μη εφαρμογή αυτής κατά την υλοποίηση δύο συγκεκριμένων σχεδίων.

- 10 Κατόπιν των διευκρινίσεων που η Γερμανική Κυβέρνηση παρέσχε με το υπόμνημα αντικρούσεως, η Επιτροπή δεν ενέμεινε επί των αιτιάσεών της που αποτελούν το έκτο κεφάλαιο της προσφυγής.

Επί της εκπρόθεσμης μεταφοράς της οδηγίας

- 11 Η Επιτροπή προσάπτει στη Γερμανική Κυβέρνηση ότι δεν θέσπισε εμπροθέσμως τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να συμμορφωθεί προς την οδηγία, εφόσον η προθεσμία αυτή έληξε στις 3 Ιουλίου 1988 και ο UVPG τέθηκε σε ισχύ την 1η Αυγούστου 1990. Συνεπώς, το καθού κράτος παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 5 και 189, τρίτο εδάφιο, της Συνθήκης και 12, παράγραφος 1, της οδηγίας.
- 12 Η Γερμανική Κυβέρνηση αμφισβητεί ότι είναι σκόπιμο να διαπιστωθεί ρητώς η προβαλλόμενη παράβαση, καθόσον το Δικαστήριο, με την απόφαση της 9ης Αυγούστου 1994, C-396/92, Bund Naturschutz in Bayern κ.λπ. (Συλλογή 1994, σ. I-3717), έχει ήδη διαπιστώσει ότι η οδηγία μεταφέρθηκε εκπρόθεσμα στη Γερμανία.
- 13 Πρέπει να επισημανθεί συναφώς ότι η προαναφερθείσα απόφαση Bund Naturschutz in Bayern κ.λπ. εκδόθηκε στο πλαίσιο προδικαστικής παραπομπής που είχε ως αντικείμενο την ερμηνεία του άρθρου 12, παράγραφος 1, της οδηγίας. Αντιθέτως, η διαδικασία λόγω παραβάσεως κράτους μέλους έχει διαφορετικό αντικείμενο και διαφορετικές συνέπειες.

- 14 Όσον αφορά το αντικείμενό της, με την προσφυγή λόγω παραβάσεως κράτους μέλους επιδιώκεται να διαπιστωθεί ρητώς η μη εκπλήρωση εκ μέρους κράτους μέλους των υποχρεώσεών του που απορρέουν από το κοινοτικό δίκαιο.
- 15 Όσο για τις συνέπειές της, η ρητή διαπίστωση παραβάσεως αποτελεί προκαταρκτική προϋπόθεση για την κίνηση, αν παραστεί ανάγκη, της διαδικασίας του άρθρου 171 της Συνθήκης ΕΚ, όπως τροποποιήθηκε από τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση.
- 16 Τέλος, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, η Επιτροπή, λαμβανομένου υπόψη του ρόλου της ως θεματοφύλακα της Συνθήκης, είναι η μόνη αρμόδια να αποφασίσει αν είναι σκόπιμο να κινηθεί η διαδικασία λόγω παραβάσεως κράτους μέλους (απόφαση της 11ης Αυγούστου 1995, C-431/92, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλογή 1995, σ. I-2189, σκέψη 22).
- 17 Συνεπώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, μη θεσπίζοντας εμπροθέσμως τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να συμμορφωθεί προς την οδηγία, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 12, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας.

Επί της μη ανακοινώσεως όλων των διατάξεων που θεσπίστηκαν στον τομέα που διέπει η οδηγία

- 18 Κατά το άρθρο 12, παράγραφος 2, της οδηγίας, «Τα κράτη μέλη ανακοινώνουν στην Επιτροπή το κείμενο των διατάξεων εσωτερικού δικαίου τις οποίες θεσπίζουν στον τομέα που διέπεται από την παρούσα οδηγία.»

- 19 Η Επιτροπή προβάλλει κατά της Γερμανικής Κυβερνήσεως την αιτίαση ότι δεν της ανακοίνωσε όλες τις διατάξεις εθνικού δικαίου με τις οποίες επιδιώχθηκε να μεταφερθεί η οδηγία στο εσωτερικό δίκαιο, και ιδίως τις διατάξεις που θεσπίστηκαν από τα ομόσπονδα κράτη. Οι τελευταίες αυτές διατάξεις, εφόσον θεσπίστηκαν στον τομέα που διέπει η οδηγία, έπρεπε, κατά την Επιτροπή, να της ανακοινωθούν, σύμφωνα με το άρθρο 12, παράγραφος 2, της οδηγίας. Συνεπώς, το καθού κράτος παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 5 και 189, τρίτο εδάφιο, της Συνθήκης και 12, παράγραφος 2, της οδηγίας.
- 20 Η Γερμανική Κυβέρνηση αντιτάσσει ότι ούτε η τελευταία διάταξη ούτε κάποια άλλη διάταξη του κοινοτικού δικαίου της επιβάλλουν να ανακοινώσει στην Επιτροπή όλα τα μέτρα που θέσπισε για να συμμορφωθεί προς την οδηγία.
- 21 Ισχυρίζεται εξάλλου ότι, σύμφωνα με το άρθρο 4 του UVPG, ο νόμος αυτός υπερισχύει των ειδικών νόμων καθώς και της νομοθεσίας των ομοσπόνδων κρατών. Στην περίπτωση που οι προϋποθέσεις που θέτουν ειδικοί νόμοι καθώς και η νομοθεσία των ομοσπόνδων κρατών υπολείπονται των προϋποθέσεων που τάσσει ο UVPG, οι κανόνες του UVPG έχουν άμεση εφαρμογή. Έτσι, ο UVPG εγγυάται ότι θα τηρηθούν πλήρως οι επιταγές της οδηγίας, οπότε η ανακοίνωση άλλων διατάξεων στην Επιτροπή είναι περιττή.
- 22 Πρέπει να επισημανθεί συναφώς ότι το κείμενο του άρθρου 12, παράγραφος 2, της οδηγίας δεν αφήνει καμία αμφιβολία ως προς το περιεχόμενο της υποχρέωσης που υπέχουν τα κράτη μέλη να ανακοινώνουν στην Επιτροπή το σύνολο των διατάξεων που θεσπίζουν στον τομέα που διέπει η οδηγία. Δεν επιτρέπει ούτε να υποτεθεί ότι μπορεί να γίνει διάκριση όσον αφορά την υποχρέωση αυτή αναλόγως της ομοσπονδιακής ή μη ομοσπονδιακής δομής των κρατών μελών ή αναλόγως της νομοθετικής τεχνικής που ακολουθείται σε κάθε ένα από αυτά.

- 23 Εφόσον η υποχρέωση ανακοινώσεως αφορά το σύνολο των διατάξεων εθνικού δικαίου που θεσπίζονται στον τομέα που διέπει η οδηγία, η διαπίστωση της προβαλλομένης παραβάσεως δεν μπορεί να επηρεαστεί από τη σκέψη ότι οι διατάξεις του UVPG, οι οποίες ανακοινώθηκαν στην Επιτροπή, υπερισχύουν των διατάξεων που δεν ανακοινώθηκαν.
- 24 Συνεπώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, μη ανακοινώνοντας στην Επιτροπή όλα τα μέτρα που θέσπισε προκειμένου να συμμορφωθεί προς την οδηγία, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 12, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας.

Επί της μη εφαρμογής της οδηγίας εφ' όλων των σχεδίων που εγκρίθηκαν μετά τις 3 Ιουλίου 1988

- 25 Το άρθρο 22, παράγραφος 1, του UVPG προβλέπει ένα μεταβατικό καθεστώς, κατά το οποίο οι διαδικασίες εγκρίσεως που έχουν ήδη κινηθεί πρέπει να ολοκληρωθούν σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου αυτού, εφόσον το σχέδιο δεν είχε ακόμη δημοσιοποιηθεί κατά το χρονικό σημείο που ο UVPG τέθηκε σε ισχύ, δηλαδή την 1η Αυγούστου 1990.
- 26 Κατά την Επιτροπή, η μεταβατική αυτή διάταξη του UVPG περιορίζει χρονικά το πεδίο εφαρμογής του, υπό την έννοια ότι οι διαδικασίες εγκρίσεως που κινήθηκαν πριν από την 1η Αυγούστου 1990 αλλά μετά τις 3 Ιουλίου 1988, ημερομηνία λήξεως της προθεσμίας μεταφοράς της οδηγίας, δεν υπόκεινται σε αξιολόγηση των επιπτώσεών τους στο περιβάλλον σύμφωνα με τις επιταγές της

οδηγίας. Συνεπώς, το καθού κράτος παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 5 και 189, τρίτο εδάφιο, της Συνθήκης και 12, παράγραφος 1, της οδηγίας.

- 27 Η Γερμανική Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι ήδη από τις προαναφερθείσες αποφάσεις Bund Naturschutz in Bayern κ.λπ. και Επιτροπή κατά Γερμανίας προκύπτει ότι δεν επιτρεπόταν στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας να θεσπίσει διάταξη εισάγουσα παρέκκλιση, όπως η διάταξη του άρθρου 22, παράγραφος 1, του UVPG σχετικά με τα σχέδια για τα οποία η αίτηση εγκρίσεως υποβλήθηκε μετά τις 3 Ιουλίου 1988, και, έτσι, να εξαιρέσει τα σχέδια αυτά από την υποχρέωση περιβαλλοντικής αξιολογήσεως. Εφόσον το ζήτημα επιλύθηκε κατ' αυτόν τον τρόπο με τις δύο πιο πάνω αποφάσεις, τίποτε δεν δικαιολογεί να αποφανθεί εκ νέου το Δικαστήριο επί του νομικού αυτού σημείου.
- 28 Πρέπει να παρατηρηθεί συναφώς ότι η υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η προαναφερθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Γερμανίας είχε διαφορετικό αντικείμενο, δηλαδή τη διαπίστωση της παραβάσεως του καθού κράτους λόγω μη τηρήσεως, στη συγκεκριμένη περίπτωση της υλοποιήσεως ορισμένου σχεδίου, της υποχρεώσεως περιβαλλοντικής αξιολογήσεως, σύμφωνα με τις επιταγές της οδηγίας. Δεν επιδιωκόταν να διαπιστωθεί η παράβαση του κράτους αυτού λόγω της θεσπίσεως του άρθρου 22 του UVPG.
- 29 Κατά συνέπεια, λαμβανομένης υπόψη της συλλογιστικής που αναπτύχθηκε στις σκέψεις 13 έως 15 της παρούσας αποφάσεως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, μη προβλέποντας την υποχρέωση αξιολογήσεως των επιπτώσεων στο περιβάλλον για όλα τα σχέδια που υπόκεινται στην αξιολόγηση αυτή σύμφωνα με την οδηγία, για τα οποία η διαδικασία εγκρίσεως κινήθηκε μετά τις 3 Ιουλίου 1988, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 12, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας.

Επί της μη πλήρους μεταφοράς του άρθρου 2 της οδηγίας όσον αφορά τα σχέδια που απαριθμούνται στο παράρτημα II της οδηγίας αυτής

30 Το άρθρο 2 της οδηγίας ορίζει:

«1. Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τις απαραίτητες διατάξεις ώστε τα σχέδια που, ιδίως, λόγω της φύσης, του μεγέθους ή της θέσης τους, μπορούν να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον να υποβάλλονται σε εκτίμηση όσον αφορά τις επιπτώσεις τους πριν δοθεί η άδεια.

Αυτά τα σχέδια καθορίζονται στο άρθρο 4.

(...»

31 Το άρθρο 4 της οδηγίας ορίζει:

«1. Τα σχέδια τα οποία υπάγονται στις κατηγορίες που απαριθμούνται στο παράρτημα I, με την επιφύλαξη του άρθρου 2, παράγραφος 3, υποβάλλονται σε εκτίμηση, σύμφωνα με τα άρθρα 5 έως 10.

2. Τα σχέδια τα οποία υπάγονται στις κατηγορίες που απαριθμούνται στο παράρτημα II υποβάλλονται σε εκτίμηση, σύμφωνα με τα άρθρα 5 έως 10, όταν τα κράτη μέλη κρίνουν ότι το απαιτούν τα χαρακτηριστικά τους.

Προς τον σκοπό αυτό, τα κράτη μέλη μπορούν ιδίως να συγκεκριμενοποιούν ορισμένους τύπους σχεδίων προς εκτίμηση ή να καθορίζουν τα κριτήρια ή/και τα κατώφλια που πρέπει να επιλεγούν προκειμένου να μπορεί να καθοριστεί ποια από τα σχέδια που υπάγονται στις κατηγορίες που απαριθμούνται στο παράρτημα II πρέπει να υποβληθούν σε εκτίμηση σύμφωνα με τα άρθρα 5 έως 10.»

32 Το παράρτημα I της οδηγίας περιλαμβάνει εννέα ομάδες σχεδίων, οι οποίες καθορίζονται αναλόγως της φύσεώς τους, όπως τα διυλιστήρια πετρελαίου, οι ολοκληρωμένες χημικές εγκαταστάσεις, η κατασκευή αυτοκινητοδρόμων, τα λιμάνια θαλασσίου εμπορίου. Στο παράρτημα II, το οποίο φέρει τον τίτλο «Σχέδια που αναφέρονται στο άρθρο 4, παράγραφος 2», απαριθμούνται δώδεκα ομάδες σχεδίων. Σε αντίθεση με το παράρτημα I, οι ομάδες που περιέχονται στο παράρτημα II υποδιαιρούνται σε υποομάδες, κάθε μιας από τις οποίες προηγείται γράμμα της αλφαβήτου, εκτός από τις ομάδες που εμφανίζονται στα σημεία 5, 9 και 12.

33 Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, κάνοντας χρήση της ευχέρειας που της παρέχει το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας σε συνδυασμό με το παράρτημα II, καθόρισε στο άρθρο 3 του UVPG και στο παράρτημά του ορισμένα σχέδια που αποφάσισε να εντάξει στο πεδίο εφαρμογής του νόμου αυτού και, έτσι, να τα υποβάλει στην υποχρέωση αξιολογήσεως των επιπτώσεων στο περιβάλλον.

34 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η γερμανική ρύθμιση δεν περιλαμβάνει όλες τις κατηγορίες σχεδίων οι οποίες απαριθμούνται στο παράρτημα II της οδηγίας. Συγκεκριμένα, κατά την Επιτροπή, όλα τα σχέδια που απαριθμούνται στο παράρτημα II της οδηγίας, υπό τα διάφορα γράμματα της αλφαβήτου που προηγούνται των υποδιαιρέσεων των ομάδων οι οποίες περιλαμβάνονται στο παράρτημα αυτό, πρέπει να θεωρηθούν ως «κατηγορίες» υπό την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας. Η Επιτροπή δεν αμφισβητεί ότι τα κράτη μέλη, δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας, μπορούν να διακρίνουν, αναλόγως των χαρακτηριστικών τους, μεταξύ των σχεδίων που ανήκουν σε συγκεκριμένη κατηγορία του παραρτήματος II της οδηγίας, αλλά θεωρεί απαράδεκτο να μην υποβληθούν, γενικά, ολόκληρες κατηγορίες στην υποχρέωση αξιολογήσεως.

- 35 Η Επιτροπή ζητεί, συνεπώς, από το Δικαστήριο να διαπιστώσει ότι το καθού κράτος, αποκλείοντας εκ προοιμίου από την υποχρέωση αξιολογήσεως των επιπτώσεων στο περιβάλλον ολόκληρες κατηγορίες σχεδίων οι οποίες απαριθμούνται στο παράρτημα II της οδηγίας, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 5 και 189, τρίτο εδάφιο, της Συνθήκης και 2, παράγραφος 1, και 12, παράγραφος 1, της οδηγίας.
- 36 Η Γερμανική Κυβέρνηση θεωρεί ότι πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ κατηγοριών και σχεδίων. Θεωρεί ότι το παράρτημα II της οδηγίας απαριθμεί συνολικά «δώδεκα κατηγορίες σχεδίων», εντός των οποίων υπάρχουν «ειδικά» σχέδια. Έτσι, κάθε μία από τις δώδεκα ομάδες του παραρτήματος αποτελεί κατηγορία σχεδίων και κάθε μία από τις υποδιαιρέσεις των ομάδων αυτών, της οποίας προηγείται γράμμα της αλφαβήτου, αποτελεί ειδικό σχέδιο.
- 37 Η Γερμανική Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι, δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας, κάθε κράτος μέλος έχει τη διακριτική ευχέρεια να αποφασίσει ποιο σχέδιο μεταξύ των ειδικών σχεδίων που απαριθμούνται στις δώδεκα κατηγορίες θα πρέπει να υποβληθεί στην υποχρέωση αξιολογήσεως. Ο UVPG έλαβε υπόψη όλες τις κατηγορίες σχεδίων του παραρτήματος II της οδηγίας και, στο πλαίσιο των κατηγοριών αυτών, υπέβαλε στην υποχρέωση περιβαλλοντικής αξιολογήσεως τα σχέδια για τα οποία ο ομοσπονδιακός νομοθέτης θεώρησε ότι το απαιτούν τα χαρακτηριστικά τους. Προς τούτο, η Γερμανική Κυβέρνηση, στο πλαίσιο της διακριτικής της ευχέρειας, καθόρισε για ορισμένα είδη σχεδίων κριτήρια και/ή κατώτατα όρια όσον αφορά την υποχρέωση αξιολογήσεως. Έτσι, είναι ανακριβής ο ισχυρισμός ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας απέκλεισε από την υποχρέωση αξιολογήσεως ολόκληρες κατηγορίες σχεδίων.
- 38 Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας δεν απονέμει στα κράτη μέλη την εξουσία να αποκλείουν συνολικώς και οριστικώς μία ή περισσότερες κατηγορίες του παραρτήματος II από τη δυνατότητα αξιολογήσεως (βλ. την απόφαση της 2ας Μαΐου 1996, C-133/94, Επιτροπή κατά Βελγίου, Συλλογή 1996, σ. I-2323, σκέψη 43). Συνεπώς, για να λυθεί η διαφορά στο συγκεκριμένο σημείο, πρέπει πρώτα να εξεταστεί το ζήτημα της ερμηνείας της εννοίας των κατηγοριών σχεδίων κατά το άρθρο 4 της οδηγίας.

- 39 Πρέπει να επισημανθεί συναφώς ότι τόσο η παράγραφος 1 όσο και η παράγραφος 2 του άρθρου 4 της οδηγίας χρησιμοποιούν την ίδια διατύπωση στο χωρίο όπου γίνεται αναφορά στην λόγω έννοια, δηλαδή χρησιμοποιούν τη διατύπωση ότι «τα σχέδια τα οποία υπάγονται στις κατηγορίες που απαριθμούνται στο παράρτημα I (...) υποβάλλονται σε εκτίμηση (...)» και «τα σχέδια τα οποία υπάγονται στις κατηγορίες που απαριθμούνται στο παράρτημα II υποβάλλονται σε εκτίμηση (...) όταν (...)».
- 40 Εξ αυτού προκύπτει ότι η υπό εξέταση έννοια δεν μπορεί να έχει διαφορετικό περιεχόμενο αναλόγως του αν περιλαμβάνεται στο παράρτημα I ή στο παράρτημα II της οδηγίας.
- 41 Έτσι, η έννοια αυτή, εφόσον, στο παράρτημα I, αναφέρεται σε ομάδες σχεδίων οι οποίες καθορίζονται αναλόγως της φύσεώς τους, δεν μπορεί να αναφέρεται, όσον αφορά το παράρτημα II, παρά μόνο σε ομάδες σχεδίων του αυτού γένους.
- 42 Πάντως, οι εννέα ομάδες σχεδίων του παραρτήματος I δεν θα μπορούσαν, ως εκ της φύσεώς των, να αντιστοιχούν στις δώδεκα ομάδες του παραρτήματος II, καθόσον κάθε μία από αυτές αποτελεί ευρύ τομέα οικονομικών δραστηριοτήτων, αλλά στις υποδιαίρεσεις των ομάδων αυτών, κάθε μιας από τις οποίες υποδιαίρεσεις προηγείται γράμμα της αλφαβήτου. Η σκέψη αυτή ενισχύεται από τη διαπίστωση ότι οι ομάδες αριθ. 5, 9 και 12 του παραρτήματος II, οι οποίες δεν έχουν υποδιαίρεσεις, συνιστούν, η κάθε μία, σαφώς οριοθετημένη δραστηριότητα.
- 43 Παραδείγματος χάριν, η ομάδα σχεδίων που φέρει τον τίτλο «Κατασκευή αυτοκινητοδρόμων, οδών ταχείας κυκλοφορίας, σιδηροδρομικών γραμμών μεγάλων αποστάσεων καθώς και αερολιμένων (...)», η οποία εμφανίζεται στο σημείο 7 του παραρτήματος I, δεν μπορεί να αντιστοιχεί, ως κατηγορία σχεδίων, στην ομάδα που εμφανίζεται στο σημείο 10 του παραρτήματος II το οποίο σημείο φέρει τον τίτλο «Σχέδια έργων υποδομής», αλλά στο γράμμα δ του σημείου αυτού, το οποίο αφορά την «Κατασκευή δρόμων, λιμανιών (στα οποία συμπεριλαμβάνονται αλιευτικά λιμάνια) και αεροδρομίων (σχέδια που δεν περιλαμβάνονται στο παράρτημα I)».

- 44 Κάθε άλλη ερμηνεία της υπό εξέταση εννοίας θα στερούσε πρακτικής αποτελεσματικότητας την αρχή που διατυπώνεται στο άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας, κατά την οποία τα σχέδια που, ιδίως, λόγω της φύσεως, του μεγέθους και του τόπου εφαρμογής τους μπορούν να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον πρέπει να υποβάλλονται σε περιβαλλοντική αξιολόγηση, και θα παρείχε στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να εφαρμόζουν το παράρτημα II της οδηγίας κατά το δοκούν.
- 45 Ακριβώς με βάση την αρχή αυτή, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι το περιθώριο εκτιμήσεως που παρέχει στα κράτη μέλη το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας έχει ως όριο την υποχρέωση αξιολόγησεως που επιβάλλει το άρθρο 2, παράγραφος 1 (βλ. την απόφαση της 24ης Οκτωβρίου 1996, C-72/95, Kraaijeveld κ.λπ., Συλλογή 1996, σ. I-5403, σκέψη 50), και ότι τα κριτήρια και/ή τα κατώτατα όρια τα οποία αναφέρει το άρθρο 4, παράγραφος 2, έχουν ως σκοπό τη διευκόλυνση της εκτιμήσεως των συγκεκριμένων χαρακτηριστικών ενός σχεδίου, προκειμένου να καθοριστεί αν το σχέδιο αυτό υπόκειται στην υποχρέωση αξιολόγησεως, και όχι την εκ προοιμίου εξαίρεση από την υποχρέωση αυτή ολόκληρων κατηγοριών σχεδίων του παραρτήματος II, των οποίων μελετάται η εφαρμογή στο έδαφος κράτους μέλους (προαναφερθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Βελγίου, σκέψη 42).
- 46 Συνεπώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, αποκλείοντας εκ προοιμίου ολόκληρες κατηγορίες σχεδίων οι οποίες απαριθμούνται στο παράρτημα II της οδηγίας από την υποχρέωση αξιολόγησεως των επιπτώσεων στο περιβάλλον, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 2, παράγραφος 1, και 4, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας.

Επί της μη πλήρους μεταφοράς του άρθρου 5, παράγραφος 2, της οδηγίας

- 47 Το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας επιβάλλει την υποχρέωση των κρατών μελών να θεσπίσουν τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίσουν ότι ο κύριος του έργου θα παρέχει ορισμένες πληροφορίες σχετικά με το σχέδιο που υπόκειται σε αξιολόγηση των επιπτώσεών του στο περιβάλλον. Οι πληροφορίες αυτές προσδιορίζονται στην παράγραφο 2 της διατάξεως αυτής και στο παράρτημα III της οδηγίας.

- 48 Η Επιτροπή τονίζει ότι το άρθρο 6, παράγραφοι 3 και 4, του UVPG, με το οποίο μεταφέρθηκε το άρθρο 5, παράγραφος 2, της οδηγίας, καθορίζει τις πληροφορίες που ο κύριος του έργου οφείλει να παράσχει. Εντούτοις, το άρθρο 6, παράγραφος 2, δεύτερη φράση, του UVPG ορίζει ότι οι διατάξεις αυτές έχουν εφαρμογή μόνον «αν οι πληροφορίες που απαριθμούνται στις παραγράφους 3 και 4 δεν καθορίζονται λεπτομερώς από νομική διάταξη».
- 49 Τούτο σημαίνει, κατά την Επιτροπή, ότι άλλες νομικές διατάξεις, οι οποίες καθορίζουν λεπτομερώς τη φύση και τον όγκο των πληροφοριών που πρέπει να παρέχονται, υπερισχύουν των διατάξεων του UVPG και, συνεπώς, τις υποκαθιστούν στην περίπτωση αυτή. Η Επιτροπή συνάγει επομένως ότι, μη θεσπίζοντας γενική διάταξη όσον αφορά τις πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται σύμφωνα με την οδηγία, το καθού κράτος παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 5 και 189, τρίτο εδάφιο, της Συνθήκης και 5, παράγραφος 2, και 12, παράγραφος 1, της οδηγίας.
- 50 Η Γερμανική Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι η προσέγγιση της Επιτροπής στηρίζεται σε εσφαλμένη ερμηνεία του άρθρου 6, παράγραφος 2, του UVPG. Η διάταξη αυτή δεν εισάγει εξαίρεση από τον γενικό κανόνα του άρθρου 4 του UVPG, ο οποίος διέπει τις σχέσεις μεταξύ του UVPG και των άλλων νομικών διατάξεων που θεσπίζονται από το ομοσπονδιακό κράτος ή τα ομόσπονδα κράτη στον τομέα που καλύπτει η οδηγία. Σύμφωνα με τον κανόνα αυτόν, αν οι προϋποθέσεις που θέτουν οι νομικές αυτές διατάξεις υπολείπονται των προϋποθέσεων που τάσσει ο UVPG, υπερισχύει ο UVPG.
- 51 Πρέπει να επισημανθεί συναφώς ότι το άρθρο 5, παράγραφος 2, της οδηγίας καθορίζει το ελάχιστο περιεχόμενο που πρέπει να έχουν οι πληροφορίες που πρέπει να παράσχει ο κύριος του έργου. Η Επιτροπή δεν προσάπτει στη Γερμανική Κυβέρνηση ότι το άρθρο 6, παράγραφοι 3 και 4, του UVPG δεν εξασφαλίζει την ορθή μεταφορά της αντίστοιχης διατάξεως της οδηγίας.
- 52 Αν, για λόγους που οφείλονται ενδεχομένως στην ομοσπονδιακή δομή αυτού του κράτους μέλους, άλλες ειδικές διατάξεις του ομοσπονδιακού κράτους ή των ομοσπόνδων κρατών θέτουν ιδιαίτερες προϋποθέσεις που αντιστοιχούν, συντρεχούσης περιπτώσεως, σε ειδικές ανάγκες στους διάφορους τομείς δραστη-

ριοτήτων οι οποίοι καλύπτονται από την οδηγία, πρέπει να παρατηρηθεί ότι το άρθρο 13 της οδηγίας παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να θεσπίσουν αυστηρότερους κανόνες από εκείνους που αυτή προβλέπει. Εξάλλου, ο γενικός κανόνας του άρθρου 4 του UVPG εξασφαλίζει, σύμφωνα με τις εξηγήσεις της Γερμανικής Κυβερνήσεως, την εφαρμογή του άρθρου 6, παράγραφοι 3 και 4, του UVPG όταν οι προϋποθέσεις που θέτουν οι ειδικές διατάξεις υπολείπονται των προϋποθέσεων που τάσσει η αντίστοιχη διάταξη του UVPG.

- 53 Λαμβανομένων υπόψη των σκέψεων αυτών, πρέπει συνεπώς να απορριφθεί το κεφάλαιο αυτό της προσφυγής.
- 54 Ενόψει των ανωτέρω, πρέπει κατά συνέπεια να διαπιστωθεί ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας:
- μη θεσπίζοντας εμπροθέσμως τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να συμμορφωθεί προς την οδηγία,
  - μη ανακοινώνοντας στην Επιτροπή όλα τα μέτρα που θέσπισε προκειμένου να συμμορφωθεί προς την εν λόγω οδηγία,
  - μη προβλέποντας την υποχρέωση αξιολογήσεως των επιπτώσεων στο περιβάλλον για όλα τα σχέδια που υπόκεινται στην αξιολόγηση αυτή σύμφωνα με την εν λόγω οδηγία, για τα οποία η διαδικασία εγκρίσεως κινήθηκε μετά τις 3 Ιουλίου 1988, και
  - αποκλείοντας εκ προοιμίου από την υποχρέωση αξιολογήσεως των επιπτώσεων στο περιβάλλον ολόκληρες κατηγορίες σχεδίων οι οποίες απαριθμούνται στο παράρτημα II της εν λόγω οδηγίας,

παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 2, παράγραφος 1, 4, παράγραφος 2, και 12, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας.

55 Η προσφυγή πρέπει να απορριφθεί κατά τα λοιπά.

Επί των δικαστικών εξόδων

56 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα. Δεδομένου ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ουσιαστικά ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα)

αποφασίζει:

1) Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας:

- μη θεσπίζοντας εμπροθέσμως τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να συμμορφωθεί προς την οδηγία 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1985, για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον,

- μη ανακοινώνοντας στην Επιτροπή όλα τα μέτρα που θέσπισε προκειμένου να συμμορφωθεί προς την εν λόγω οδηγία,
- μη προβλέποντας την υποχρέωση αξιολογήσεως των επιπτώσεων στο περιβάλλον για όλα τα σχέδια που υπόκεινται στην αξιολόγηση αυτή σύμφωνα με την εν λόγω οδηγία, για τα οποία η διαδικασία εγκρίσεως κινήθηκε μετά τις 3 Ιουλίου 1988, και
- αποκλείοντας εκ προοιμίου από την υποχρέωση αξιολογήσεως των επιπτώσεων στο περιβάλλον ολόκληρες κατηγορίες σχεδίων οι οποίες απαριθμούνται στο παράρτημα II της εν λόγω οδηγίας,

παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 2, παράγραφος 1, 4, παράγραφος 2, και 12, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας.

2) Απορρίπτει την προσφυγή κατά τα λοιπά.

3) Καταδικάζει την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας στα δικαστικά έξοδα.

Karpeyn

Mancini

Murray

Ragnemalm

Ιωάννου

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 22 Οκτωβρίου 1998.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος του έκτου τμήματος

R. Grass

P. J. G. Karpeyn